

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

15. évfolyam - összevont szám (1-4)

2007. augusztus hó

A TARTALOMBÓL

Elnöki Köszöntő

Műemléki Világnap – 2007 április 18.

Díjak és

Citromok...

**Horler Miklós az I. kerület Díszpolgára lett.
Gratulálunk!**

**Ismét volt Nyári Egyetem!
Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem
Noszvaj, 2007. június 28 – július 4.**

Nyilatkozataink és Felhívásaink

**A szabadkai színház
épülete,**

és a tervek...

Elnöki köszöntés

A valóban nagyszerűen megrendezett szentendrei közgyűlésen sajnos nem nyílt lehetőség arra, hogy megköszönjem a bizalmat az ICOMOS új vezetősége nevében és arra sem, hogy néhány szóban beszéljünk a jövőnkéről. Elképzeléseinket a felső-magyarországi tájegység igazán otthonos éttermének erre a célra való teljes alkalmatlansága akadályozta meg.

Mindenek előtt a leköszönő elnöknek, Winkler Gábornak kell köszönetet mondani, akinek elnöksége idején teljesen átforgult az ICOMOS munkamódszere. Az eredményekről a szemléletes elnöki összefoglaló szólt, a „jelentés” mindenkit lenyűgözött. Az új elnökség és vezetőség számára szinte programbeszédként is szólt a feladatsor.

Az elkövetkező időszakban egyre nehezebb gazdasági körülmények között kell tevékenykednünk. A civil szervezetek számára nyújtott pályázati lehetőségek a legbiztosabb pontunkra, az irodánk fenntartására nem adnak lehetőséget. Pedig az elmúlt időszak egyik legnagyobb tette, hogy Illy Luca vezetésével igazi központtá nőtt ki az iroda. Továbbra is számítunk partnerünk, a KÖH támogatására. Ezt igazán nem is támogatásnak tekintjük, hanem munkánk szükségszerű segítségének. Ugyanis a hazai műemlékvédelemben is a nemzetközi szokásjognak megfelelően egyre nagyobb szerepet vállal az ICOMOS MNB a világörökségi területekkel kapcsolatos munkában. Szomorúan kell megállapítani, hogy a nagyszerű hagyományok ellenére már az elmúlt évben is teljesen magára maradt az ICOMOS a nagy jelentőségű Egri Nyári Egyetem megszervezésének munkájában. Kovács Erzsébet áldozatos munkájának köszönhető, hogy ez mégis megvalósulhatott. Fontosnak tartjuk, de jövőjéről és céljáról közösen kell döntenünk.

Elsősorban a műemlékvédelem hazai területén kell, hogy vállalt feladataink kiterjedtebbé váljanak. Napjainkban egyre jobban átrendeződnek a fogalmak, a műemlékvédelem egyre nehezebben illeszthető be a mai fogalomtárba, intézményrendszerbe. Az elmúlt három évben több alkalommal beszélhettünk a műemlékvédelemről nagy nyilvánosság előtt, több kérdésben próbáltuk formálni a közvéleményt. A műemlékvédelem területén is megnő a civil szervezetek jelentősége. Az ICOMOS a legalkalmasabb arra, hogy segítse a szakmailag rokon civil kezdeményezések összehangolását.

Nemzetközi tevékenységünket alapvetően meghatározza, hogy meg tudjuk-e teremteni az anyagi feltételét annak, hogy minél több kollegánk vehessen részt a nemzetközi szakbizottságok munkájában. Ehhez egyrészt a Magyar Nemzeti Bizottságnak kell támogató partnereket találnia, másrészt a szakbizottságoknak kell olyan munkatervvel jelentkeznie, hogy tervezhetőek legyenek ezek a terhek. Pályázatokon csak így szerezhetünk támogatást. Remélem, hogy ezzel is megnő a szakbizottságok aktivitása és egyesületünkön belül szerepük is jelentősebbé válik. Munkánkat ne csak a Magyar Nemzeti Bizottság fellépéséről lehessen megítélni, hanem a szakbizottságok önálló fellépésükkel és megnyilvánulásaikkal is erősítsék az ICOMOS jelenlétét.

Elsődlegességet kell élvezzen a megtisztelő, de súlyos terheket jelentő nemzetközi alelnökséggel és az Európa Nostra-díj bíráló bizottsági tagsággal együtt járó terhek vállalása.

Az elnökség munkájában az eddiginél komolyabb munkamegosztást javaslok a tisztségviselők között. Ez a kapcsolattartást, tevékenységünk népszerűsítését, ismertebbé tételét és újabb lehetőségeink megteremtését szolgálja.

A Citrom-, az ICOMOS-, a Möller-díjak most már többéves múltra is visszatekinthetnek, reméljük egyre komolyabb hagyománnyá válnak. Az előző vezetőség idején felvetett gondolat, a műemlékvédelmi pantheon összeállításának munkája erre az időszakra esik, támogatók felkutatásával kívánjuk megteremteni a kiadvány lehetőségét a következő években.

Egyre nagyobb az érdeklődés egyesületünk iránt. Egyetértünk az utóbbi évek gyakorlatával, hogy azok nyerjenek felvételt, akik valóban kötődnek a műemlékvédelemhez és készek szerepvállalásra is. A tagfelvételnél továbbra is a szervezet szakmai bázisának erősítését kívánjuk előtérbe helyezni.

Egyértelmű, hogy az ICOMOS MNB-t is munkája alapján ítélik meg. Vállalt feladataink lehetőségeinken és aktivitásunkon múlik, no meg azon, hogy munkánkhoz és jelenlétünkhöz szükséges anyagi feltételeket biztosítsuk. Kutatjuk és várjuk támogatóinkat, akik azonosulnak céljainkkal.

Elképzeléseinkből talán kitűnik, hogy a Magyar Nemzeti Bizottság elismert nagyszerű hagyományait kívánjuk folytatni. A mai körülmények azonban új feladatot is rónak ránk, de ehhez meg kell találnunk a szűkülő lehetőségek mellett a feltételeket. A vezetőség és az elnökség nevében várjuk tehát minden szakbizottság, minden tag kezdeményezését, jobbító javaslatát.

Nagy Gergely:

**Beszámoló
az európai nemzeti bizottságok ICOMOS elnökeinek
2007. évi nagyszzebeni konferenciájáról**

A tusnádi konferenciához kapcsolódóan, 2007. április 23-án Nagyszébenben rendezték meg az európai ICOMOS elnökök ezévi tanácskozását. Az ICOMOS Román Nemzeti Bizottságának meghívására 18 ország képviselőinek jelenlétében, Fejérdy Tamás európai alelnök elnökletével folyt a megbeszélés. A tárgyaláson résztvett Michael Petzet úr, az ICOMOS elnöke.

A megbeszélésen az európai műemlékvédelem legaktuálisabb kérdéseit vitattuk meg:

Továbbra is aggályos Drezda helyzete. Az ott tervezett autópálya híd komolyan veszélyezteti a városképet, ezáltal a világörökségi címet is. Több országban – ahogy ez most ismét aktuális téma Budapesten - a felhőkarcoló-építési láz fenyegeti leginkább a műemléki együtteseket.

Nem tűnik újdonságnak, de a gyakorlati példákat áttekintve ismételt megállapítást nyert, hogy a kutatás a műemlékvédelem jelentős feladata, a helyreállítás egyik legfontosabb kezdeti lépése. Különös aggodalomra ad okot, amikor az elvi rekonstrukció lesz a műemlékhelyreállítás alapja. Leginkább Lengyelországban kezd divattá lenni a műemlékrekonstrukció. A műemlékvédelem szempontjait háttérbe szorítva az új vártulajdonosok zabolátlanul építik vissza váraikat minél romantikusabb környezet átalakításra törekedve.

Továbbra is gondot jelent, hogy az európai előírások és a pályázati rendszer merevsége nem segíti a műemlékvédelmet. Felvetődött egy pár éve megkezdett ellanyhult munka felelevenítésének a gondolata is. Minden országtól kéri a gyakorlatában megjelenő kedvezőtlen jelenségek összegyűjtését.

Érezhető nyitottsággal fogadták az új magyar elnököt. A sok kutatóintézeti és egyetemi szaktekintély mellett valóban csodabogárnak számított egy függetlennek látszó gyakorló építész megjelenése. Ugyanakkor érezni lehetett a tiszteletet, ami a Magyar Nemzeti Bizottság új függetlenedő szellemiségnek is tulajdonítható. Félreértés ne essék, nem az elnöknek szólt ez az érdeklődés, hanem annak a munkának, amit az elmúlt évben végeztünk.

Minden nemzeti bizottságot komolyan foglalkoztat a gondolat, hogy hogyan láttathatja műemlékvédelmének eredményeit. Szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy díjainkkal igen nagy sikert arattunk. Mindenki egyetértett szellemiségével és céljával. A jó példák megmutatása, azok közkinccsé tétele mellett a káros jelenségekre való figyelemfelhívás is fontos feladat. Esély van arra, hogy az ICOMOS- és Citrom-díjunk példává váljak - amennyiben a norvég vezetőség elnökük előterjesztését elfogadva a mi kiírásaink alapján szintén bevezeti ezeket az el-, és el nem ismeréseket.

A 2008-as ülést a Svájci Nemzeti Bizottság szervezi Bernben.

Kerner Gábor:

Műemléki Világnap 2007. április 18.

A 2007. évi Műemléki Világnap alkalmából rendezett műemléki eseményen az épített örökség megőrzése érdekében tevékenykedő civil szervezetek és a műemlékvédelem hivatásos művelői a szakmai és társadalmi tevékenység szerepével, eredményeivel, problémáival, valamint a további sikerek elérésére szükséges legfontosabb célok és teendők megfogalmazásával foglalkoztak. Hazánk közel 12000 egyedileg védett épülete, épületegyüttese, illetve területe, továbbá örökségünk több 10000 helyileg védett, illetve védendő értékének fennmaradása érdekében az illetékes állami intézmények és szervezetek, önkormányzatok, tulajdonosok, kezelők és a társadalom egészének összehangolt lépéssorozata szükséges.

A jelenlévők egyhangúan elfogadott álláspontja szerint az épített örökség, a műemlékek nem csupán a múlt emlékeinek számítanak, hanem a fenntartható helyi, kistérségi és regionális fejlesztések integrált részei, a turisztikai vonzerő növelésének és ezen keresztül új munkahelyek teremtésének eszközei, valamint a lakosság megtartó erejét fokozó erőforrások.

Ebből következően a fórum szükségesnek tartja, hogy

- A szabályozási tervek vegyék figyelembe a települések történetének kialakult szerkezetét, beépítési módját, intenzitását, és egyéb örökségi értékeit;
- Az új településfejlesztések és beruházási tervek előkészítéseként érték leltár készüljön;
- A műemlékek felújítását, megőrzését szolgáló érvényes szakmai szabályok egyértelmű, jogi és pénzügyi szabályokkal egészüljenek ki;
- A kormányzat az értékmegőrzést megfelelő ösztönző és támogatási rendszerrel - pl. adókedvezménnyel – segítse.

Így szólt az az állásfoglalás, amelyet a Műemléki Világnap résztvevői közfelkiáltással fogadtak el a Parlament Főrendiházi termében 2007. április 18-án.

A Világnap alkalmából, ahogy az lenni szokott, méltó körülmények között köszöntötték az épített örökség védelme területén kiemelkedő tevékenységet folytató személyiségeket.

Így a Műemlékvédelemért Forster Gyula-díjban részesült
Krähling János, okleveles építészmérnök,
Hulyák Anna, építészmérnök,
Olajos Csaba, építészmérnök.

A régészeti örökségért Schönwisner István-díjat kapott
Barkóczi László, régész- kandidátus és
Jósvayné Dankó Katalin, régész-igazgató.

A műemlékvédelemért Forster Gyula-emlékermet adományoztak
Bihari Richárd lelkésznek,
a Fűzérért Alapítványnak,
Anthony Gall festőművész-építészmérnöknek,
Illés Sándor plébánosnak
a Nyék-Kurucles Közhasznú Egyesületnek,
Sebe Istvánnak, Magyarpolány volt polgármesterének.

A régészeti örökségért Schönwisner István-emlékérmét kapott
Ackermann Kálmán plébános,
Buday Aurél építészmérnök,
Harsányi Eszter és Kurkovszky Zsófia festő-restaurátorok, valamint
Harsányiné Vladár Ágnes építészmérnök.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnöke posztumusz Dercsényi Dezső Sajtódíjat adományozott Szilágyi A. János újságírónak.

ICOMOS díjat ítéltek oda a győri Szent Ignác templom rekonstrukciójáért, a budapesti VI. ker. Eötvös utca 13. sz. valamint a veszprémi Dubniczay-ház helyreállításáért.

Citrom-díjat kapott az esztergomi Kanonoksor – az értékeket semmibe vevő felújításért, a váci Főtér – a hitelességet mellőző helyreállításért, valamint a nyírbátori Báthory-kastély – a legfélrevezetőbb helyreállításért.

A díjakat dr.Hiller István miniszter, Varga Kálmán, az OMVH elnöke, valamint Nagy Gergely az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke adta át.

Dr. Hiller István köszöntőjét követően dr. Fejérdy Tamás emlékezett meg a műemlékvédelem jeles évfordulóiról, így a műemlékek Ideiglenes Bizottsága (1872) megalakulásáról, az OMF és a Műemlékvédelem című folyóirat (1957) létrejöttéről, az UNESCO Egyezmény a világ kulturális és természeti örökség védelméről (1972), és az első magyarországi helyszínek – Hollókő és Budapest (1987). kijelöléséről.

Együtt az épített örökség megőrzéséért címmel a KÖH részéről Varga Kálmán, a civil szakmai és társadalmi szervezetek részéről Nagy Gergely és Ráday Mihály tartott gondolatébresztő beszámolót a pesszimizmus és az optimizmus jegyében. A világnapi rendezvényen a Kárpát-medence különböző területeiről a civil szervezetek képviselői is tartottak egy-egy rövid beszámolót, így:

- o Anderkova Erika, Agócs Attila (Szlovákia): Diákok Fülek épített örökségért,
- o Gergely Erzsébet (Románia): Örökségünk a Házsongárdi temető;
- o Kelemen Béla: Tarpa – Egy alföldi mezőváros örökségének gondjai és örömei;
- o Kerner Gábor: Örökségvédelem a Káli-medencében;
- o Koleszár Krisztián: Népi műemlékek megóvása és helyreállítása a Galyaságban és mellékén;
- o Krajcsovics János: A pusztazámori Barcza kúria helyreállítása;
- o Nagy Tamás: Készülődés a Wekerle telep centenáriuma;
- o Orbán János: Erdélyi magyarlakta települések felmérése;
- o Pinczésné Kiss Klára: Örökségvédelmi ifjú önkéntesekkel;
- o Szabylár Péter: Jósvalói épített örökségének védelme;
- o Vadnai Judith: A sajókazai református templom helyreállítása

címekkel.

A Műemléki Világnap a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalban „fogadóórával” és a gyűjtemények bemutatásával folytatódott és egyben fejeződött be.

A jeles napon kiegészítő programok is gazdagították az eseményeket, melyeknek keretében Mihályiban a Mustra kiállítás megnyitására került sor a Dóry-kastélyban. 2007. április 19-én, délután pedig „ICOMOS-séta” keretében a Margitszigeten elmélkedtek a lelkes örökségvédők kulturális örökségeinkről.

A 2007-es Műemléki Világnapon ICOMOS Díjat kapott:

- A győri Szent Ignác templom rekonstrukciója a főhajó hiteles és esztétikus helyreállításáért
- A volt Hatvani Deutsch palota épületének helyreállítása a gondos előkészítésért, az épület karakterének és értékeinek megőrzéséért
- A veszprémi Dubniczay-ház a műemléki elveket tiszteletben tartó helyreállításért és méltó funkcióváltásért

Győr, Szent Ignác templom

Budapest, Hatvany Deutsch palota
(Spanyol Nagykövetség)

Veszprém, Dubniczay-ház

A 2007-es Műemléki Világnapon Citrom Díjat kapott:

- Az esztergomi Északi Kanonoksr az értékeket semmibe vevő felújításért, továbbá a legkedvezőtlenebb hasznosításért
- A nyírbátori Báthory várkastély a legfélrevezetőbb helyreállításért és a hasznosításért
- Vác város főtere a meglévő barokk értékeket figyelmen kívül hagyó és a hitelességet mellőző helyreállításért

Esztergom, Északi kanonoksr

Nyírbátori Báthory várkastély

Vác, Főtér

Nagy Gergely:

Díjak és citromok avagy milyen felnőtt lesz a félrevelt gyermekből?

Igen nagy visszhangot váltott ki az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság ideai műemlékvédelmi Citrom-díjakkal kapcsolatos döntése. A díj célja, hogy felhívja a figyelmet a műemlékeinket veszélyeztető legújabb jelenségekre. De felismertük, hogy a kedvező példák - vagyis az eredmények - bemutatása még fontosabb és még tanulságosabb lehet. Ha a kiváló eredményekre is ráirányul a figyelem, szemléletünkkel még talán mintául is szolgálhat más helyreállításoknál. 2006-ban ezért hoztuk létre az ICOMOS-díjat.

Ma az ICOMOS-díj az egyetlen olyan díj, ami a színvonalas és példamutató műemlékhelyreállítást ismeri el. A műemlékvédelem számos szakterületének és befektetők, tulajdonosok, kivitelezők, a környező lakosság, a hatóságok, stb. összefogásával születhet ez a díj. Tudjuk, hogy közös értékmentő törekvés nélkül nem lehet szakszerű műemlékhelyreállításról beszélni. Bízunk abban, hogy a legnagyobb helyreállítások elismerésének is lehet kiemelt hírértéke. Az ICOMOS-díj azoknak elismerés, akik a megfelelő környezetben tudtak élni a lehetőséggel, és példaértékű módon oldották meg a műemlék helyreállítását. Az elismerésre méltó helyreállítás példájával mintává és forrássá válhat minden újabb műemlékvédelmi feladatnál.

Sajnos korunk magában hordozza, hogy a jónak nem tudunk szívből örülni. Nagyobb szenzáció, ha a rosszal lehet foglalkozni. A műemlékeinket legjobban veszélyeztető káros jelenségek bemutatására létrehozott Citrom-díjunk alapításának már az első évében, 2005-ben láttuk, hogy mint minden negatív példának ennek is túl nagy a „népszerűsége”. Az újságokban a legkülönbözőbb értelmezések láttak napvilágot. Ezért fontos kijelenteni, hogy az eredeti elhatározásnak megfelelően természeténél fogva ezt a díjat sem kaphatja személy, csak a sajnálatos jelenség. Több szervezet, intézmény, szak-, és nem szakértő közreműködésének szerencsétlen „összedolgozása” szükséges egy ilyen díj „kiérdemléséhez”. Ezek mögött általában olyan társadalmi jelenség, kulturális háttér, nemtörődömség, felelőtlenség húzódik - és még sorolhatnánk tovább a műemlékeket súlyosan veszélyeztető emberi megnyilvánulásokat - ami pusztítja műemlékeinket, és kifejezetten árt a magyar műemlékvédelem ügyének. A díj célja, hogy a kedvezőtlen folyamatokra felhívjuk a figyelmet. Még azt sem tartjuk lehetetlennek, hogy egyes esetekben az adott műemlék sorsa jobbra is fordulhat.

Az idén Nagyszében megtartott ICOMOS nemzeti bizottságok európai elnökeinek tanácskozásán megbeszéltük az európai műemlékvédelem aktuális gondjait. Biztos, hogy nem véletlen egybeesés, hogy a magyar Citrom-díjjal „értékelt” jelenségek az európai műemlékvédelemnek is ugyanolyan komoly gondjai:

Meglepően több országban különös aggodalomra ad okot, amikor kizárólag az elvi rekonstrukció lesz a műemlékhelyreállítás alapja. Még ettől is nagyobb baj, amikor a műemlékvédelem szempontjait háttérbe szorítva az új tulajdonosok új romantikus környezet alakításra törekedve zabolátlanul építik vissza a történeti várakat. Új látványt teremtenek, de nem törődnek azzal, hogy a hiteles múlt semmissé válik.

Továbbra is gondot jelent, hogy az európai előírások és a kötődő európai pályázati rendszer merevsége nem segíti a műemlékvédelmet. A tervezést előkészítő kutatás - ha forrás hiányában elmarad - későbbi eredményeivel nem módosíthatja a megalapozatlan, ám már elfogadott terveket.

Ugyanilyen fontos a régi épület újrahasznosításánál az új funkció és az épület meglévő adottságai közötti összhang megteremtése. Ha ez már eredetileg sincs meg, annak a műemlék látja kárát. Üzemeltető, beruházó, tervező, kutató, kivitelező, befektető, önkormányzat, bármely programalkotó, a szakhatóságok sokszor egymásnak ellentmondó előírásaikkal mind részesei lehetnek egy félresikerült vállalkozásnak. Az alkalmatlan funkció, a túl sok pénz, vagy téves befektetési törekvések, a környezetidegen értelmetlen fejlesztések mind károsan hathatnak műemlékeinkre. A díj a figyelem felkeltést szolgálja és szeretne tükröt mutatni a társadalomnak a „műemlékhelyreállításnak” vélt, visszafordíthatatlan műemlékkárosító jelenségeknél... és ez teljesen független az építető eredeti döntése vagy célja mögött meghúzódó jószándéktól.

A díj céljától és természetétől teljesen idegen, amikor a Citrom-díjjal kapcsolatban személynév, vagy bármilyen személyeskedés hallik. A Citrom-díj olyan jelenségeket mutat be, ahol az enyészet és a pusztulás nyer teret, vagy tévútjaival még a legjobb szakembert is megakadályozza abban, hogy a szakszerű műemlékvédelmet tudja szolgálni. A kialakult közeg alkalmatlan arra, hogy értékmentésről lehessen beszélni..

Díjunk csak akkor érheti el célját, ha a főhangsúly az ügyön marad. Csak akkor várhatunk társadalmi szemléletváltást a műemlékvédelem területén, ha magát a jelenséget tudjuk elemezni. Ez szolgál tanulsággul. Akkor tanultunk belőle, ha sikerült megakadályozni a műemlékkárosító helyzetek újbóli kialakulását.

A műemlékvédelem társadalmi és közösségi tevékenység, nem néhány ember ügye. A hozzá nem értés nem jogosít fel senkit arra, hogy pusztítsa értékeinket. A műemlékek sorsa ma leginkább azon múlik, hogy kivel hozta össze szerencséje, vagy szerencsétlensége. A Citrom-díj célja, hogy a szerencsétlenség elkerülhető legyen, az ICOMOS-díj a szerencsének szeretne nagyobb esélyt adni. Ugyanakkor a műemlékvédelem nem lehet „szerencse” dolga. Műemlékeink sok helyen a túlélésükért küzdenek, és szemléletváltás kell ahhoz, hogy szakszerű segítségre számíthassanak - pedig rászorulnak.

Citrom-díjaink igazolják, hogy sokszor még a nagy anyagi áldozatokat követelő jószándék vezérelte munkák sem a szakszerűséget képviselik, hanem a műemlék múltjától független közösségi elvárást szolgálnak. A műemlékvédelmi szemléletet teljesen nélkülöző lázas építési tevékenység számos – amúgy elkerülhető - konfliktushelyzetet teremt. A megbízók értetlenül állnak a helyzet előtt, a műemlékvédelemért felelős hatóság fellépését köztöködésnek tekintik. Haladást gátló konzervatív beállításnak bélyegzik a hozzáértők véleményét. Ha rosszul nyúlnak egy történeti épülethez, a kifogások után a tulajdonos valóban nyugnek tekintheti a műemlékét. Senki nem azt látja, hogy átmenetileg egy tulajdonosra bízott közös érték mindeközben felelőtlenség áldozata lett.

A Citrom-díjak értetlen visszajelzései pontosan igazolják, hogy a társadalom csak távolról szemléli a műemlékvédelmet. Ugyanúgy értetlenül áll előtte, mint a félrenevelt kamasz előtt, akinek a szülei mindig csak a javát akarták. A túláradó szülői szeretet és a nemtörődömség egyaránt torz személyiségű felnőtte neveli a születésekor még kiegyensúlyozott gyermekeket. Lehet, hogy a kor szelleme, vagy a tájékozatlanság és a nevelés hiányossága, hogy ma a társadalom elvárásai egyre inkább eltérnek a műemlékvédelem felelős szakmai követelményétől. Értéket, örökséget értékelő világban, múltját tisztelő közegben ennek összhangban illenék lennie.

Bízunk abban, hogy az értékmentés, a műemlékvédelem hamarosan társadalmi igényé válik.

Dr. Horler Miklós építész-művészettörténészt 2007. május 21-én az I. kerület díszpolgárává avatták. A meghitt ünnepségen Örsi Károly is köszöntötte az ünnepeltet:

Fotó: Örsi Károly

1960-ban még romos volt a Budai Vár, a Palota. 15 évvel a háború után a várkertek felújításához alkalmaztak, a műemlékvédelemhez tartozó várberuházáshoz. Ettől kezdve alakult munkatársi, mondhatom számomra megtisztelő baráti kapcsolatunk Dr. Horler Miklóssal. 1956 után alakult újra a műemlékvédelem hazánkban. Sok fiatal került ez időben oda. Horler Miklós is, aki a Pogány Frigyes vezette Városesztétikai Szakosztályról került – ahol 1950 óta dolgozott –, ahol 1956-ban

átszervezéssel a Fővárosi Tanács Városrendezési és Építészeti Osztályára. Itt megszervezte a Fővárosi Műemlékvédelmi Felügyelőséget. Nem csupán egy adminisztratív hivatal felállítását, hanem új szemléletet is jelentett. A budai várnegyed helyreállítása kapcsán Horler Miklós kezdeményezte a korszerű, modern építészetnek a műemléki környezetben és a műemlékvédelemben való alkalmazását. Ez időtől a Várban élt, és tett sokat a budai várért. A politika közbeszólt 1960-ban méltatlanul elbocsátották. A várberuházáson hallottam, kiaranyoztatta Horthy Miklós emléktábláját. stb... megklerikális. Így került az OMF akkor szerveződő tervezési osztályára vezetőnek.

1960-as évektől megszervezte tehetséges fiatal építészekből azt az Európa – mondhatni világhírű irodát, amelyik irányításával a magyar műemlékvédelmet eddig nem látott magasságba emelte a következő évtizedekben. Ő volt az egyike azoknak, akik a több évtizedes múltra visszatekintő magyar műemlékvédelmi tevékenység elejtett szárait újra felvette, s találta meg a közös hangot, a tudományos kutatókkal, régészekkel, művészettörténészekkel, kőszobrászokkal stb.... én is ez időben kerültem osztályára, mint kertépítész.

Tervezett is, nemcsak vezetője volt az osztálynak. A nagykereki Bocskay Vár munkájával újult meg. Engem bízott meg kerttervével. Így együtt dolgoztunk a simontornyai vár helyreállításán is. Azóta is iskolapélda a vár, a múlt héten szakmérnökök voltak kíváncsiak erre, és mutattam be, helyszínen nekik. Még ma is megvan a helyreállításban résztvevők teljes névsora a kiállításon: a szerény segéd munkások is szerepelnek, megadva a megbecsülést nekik is. A Sió melletti síkon a „pesti oldalon” van a vár, a másik a „budai dombos”, oldal ahol kellemes tudományos beszélgetéseken vettünk részt a szőlősgazdák és Miklós vendégszeretetéből. Az esztergomi Bakócz Kápolna is az ő tervei szerint újult meg.

Az OMF Tervezési Osztálynak kialakításával olyan tervezőket nevelt, irányított, akik közül kilencen kaptak Ybl-díjat. Egyik irányítója volt annak a nagy volumenű elméleti munkának, amely a műemlékhelyreállítás korszerű módszereit a tudományos és tervezési dokumentálással együtt kidolgozta. Elvi és módszertani kérdésekkel foglalkozó munkássága túlnőtt országhatárokon.

1964-ben aktívan részt vett a Velencei Charta megfogalmazásában, és az ICOMOS megalakulásától kezdve a nemzetközi szakmai élet elismert szakértője lett. Olyan kiválóságok képviselték a magyar műemlékvédelmet, mint pl. a már említett Pogány Frigyes, Dercsényi Dezső, Entz Géza, Gerő László, Zádor Anna, Borsos Béla... de a BME Építészettörténeti Tanszék stb.

1972-ben Magyarországon volt az ICOMOS nemzetközi kongresszusa. Egyik fontos színtere volt a Budai Vár, a frissen helyreállított középkori részei. Nagy sikere volt az országnak, és az említett szakmai vezetőknek, a műemlékvédelemnek, Horler Miklósnak. Az akkori Icomos elnök Le-Meer és

főtitkár P. Gazzola személyes barátja lett. Az UNESCO-ICOMOS felkérésére több ízben is részt vett különböző nemzetközi szakértői bizottságok munkájában. 1976 óta a belgiumi Leuven Egyetem Műemlékvédelmi Intézetének tanára lett a műemlékhelyreállítások módszertana tárgykörben. Ez időben volt osztályának egy-egy tervezője hónapokig tanulmányúton Olaszországban. Igen nagy eredmény volt ez akkor, amikor még „vasfüggöny” nehezítette a nemzetközi kapcsolatokat.

Horler Miklós útja sem volt gondmentes. Ismét közbeszólt a politika. 1977-ben felmentették, „parkolópályára” tették az osztályvezetés alól. „Elavult, korszerűtlen, új, fiatal nemzedék kell az osztályvezetésre” volt az indok. Ez és családi tragédiái mérhetetlenül nehéz helyzetbe hozták. Sok ember összeomlott volna, de hite átsegítette a nehézségeken. Ellenfelei is tisztelték tudását, felkészültségét, korrektségét. Tudományos tanácsadó, majd tudományos titkár lett. Tudományos munkájával, tudományos fokozatokat szerzett és 1989 után a rendszerváltás után tudományos igazgató lett. A reneszánszot tudományos munkáiban dolgozta fel.

Ő a Budapesti Műemléki Topográfia két kötetének egyik alkotója is. Önálló műve a Bakócz Kápolna monográfiája. Nagyon sok magyar és idegennyelvű cikk szerzője. Nevéhez fűződik a Lapidarium Hungaricum első két kötete és ennek az alap kutatásnak elindítása.

Tudományos munkássága alapján 1981-ben a TMB a művészettörténeti tudományok kandidátusává nyilvánította. 1982-ben a Budapesti Műszaki Egyetem műszaki doktorává avatta, majd 1991-ben a művészettörténeti tudományok doktora lett.

1974-1990 között a Magyar Képzőművészeti Főiskola Restaurátorképző Intézetében tanított: a műemlékvédelem c. tantárgy előadója a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karának műemlékvédelmi Szakmérnöki Tagozatán is.

1957 óta tagja a Magyar Tudományos Akadémia Építészettörténeti és Elméleti Bizottságának és 1991-től a Művészettörténeti Bizottságnak is. A Magyar Építőművészek Szövetségének alapító-, majd 1982-1990 között vezetőségi tagja és a Szövetség Műemléki Bizottságának elnöke volt. Alapító tagja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának. 1992-ben a Magyar Unesco Bizottság is tagjává választotta. Ybl Miklós díjat kapott. 1981-ben kitüntették a Magyar Műemlékvédelemért plakettel. 1983-ban Budapest Főváros Tanácsa Reitter Ferenc-díjban részesítette. A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat 1984-ben neki ítélte az Ipolyi Arnold-érmét, 1993. március 15-én Széchenyi-díjjal tüntették ki életművéért.

Nemzetközi szakmai elismerését jelenti, hogy 1977-ben a francia Műemléki Főépítészek Társasága levelező tagjává választotta, 1983-ban pedig a Belga Királyi Akadémia külföldi tagjává választotta, ugyanebben az évben a francia kulturális miniszter a Művészetek és Tudományok Lovagrendjével tüntette ki.

Fáradhatatlanul dolgozott/dolgozik az ifjabb nemzedékek számára követendő példát adva, több, mint fél évszázada. Meg nem alkuvóan a legmagasabb szintű elvi megalapozottsággal képviselve az értékvédelmet mai szóhasználattal. Gyakran a Budavári Nagyboldogasszony templom kórusán, az építőművészet és a zeneművészet egymáshoz közel álló mestere az építészet és a zene együttes örömét adó koncertek karnagyaként tette még emlékezetesebbé pályafutását, személyiségét.

A magyar és az európai műemlékvédelem nagy egyénisége ő. Jó prófétája annak az ügynek, amit képviselt. Európai volt akkor, amikor ezt még akadályozták is. Mert hinni, amikor ezt a szót emlegetni sem volt hasznos. Megtette barátaiért, családjáért, hazájáért. Az élet őt igazolta, a korlátok leomlottak – lebontották – . Horler Miklós a II. világháború utáni műemlékvédelem egyik meghatározó személyisége.

Nyilatkozataink és Felhívásaink:

NYILATKOZAT

A Tokaj-Hegyalja Kulturtájként jegyzett világörökségi terület kapujában Szerencsen, a legfontosabb főközlekedési út melletti területen szalmatüzelésű erőmű építését tervezik.

A tervezett erőmű szöges ellentétben áll Szerencs város jelenlegi rendezési tervével, amely ezen a területen csak 9 méteres magasságot engedélyez. Az erőmű zavaró helyre települ, a több tömszerű épületből álló együttes tájidegen. A tervezett sematikus együttes egyes részeinek 34 m-t megközelítő 10 emeletnyi magassága durva látványelem a világörökségi védettségű területen. Megjelenése súlyosan veszélyezteti a tájra jellemző értékek megőrzését, a világörökségi terület védelmét.

Az ICOMOS a Világörökség Bizottság állandó műemlékvédelmi szakértő testülete. Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának kötelessége felhívni a figyelmet a tervezett beruházás veszélyére, ezért tiltakozik a szerencsi szalmatüzelésű erőmű tervezett megépítése ellen.

Megvalósítása sérti a Tokaj-Hegyalja Kulturtáj, a tokaji borvidék világörökségi területet, látványa tönkre teszi a tájat. Tüzelőanyag ellátása csak külső területekről történhet, ami a környezetre jelent különös veszélyt.. Az ICOMOS MNB felhívja az építetők és a város vezetőinek a figyelmét, hogy a helyszín körültekintő kijelölésével, kihasználatlan ipari együttesek hasznosításával olyan helyszínen és olyan technológia megválasztásával valósítsák meg elképzelésüket, ami megjelenésével nem veszélyezteti a világörökségi terület kulturtáji értékeinek védelmét.

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
2007. február

„A tébolyda nem egy épület amelyben,
hanem amellyel kezelnek betegeket”
„Szép és nagy intézetek nélkül az elmeorvosok
minden törekvése meddő küzdelem marad”
(Oláh Gusztáv)

A volt Lipótmezei Országos Tébolyda (Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet)

Az UNESCO műemlékvédelmi szervezete, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága fontosnak tartja a műemlék eredeti rendeltetésének a megőrzését. Bizonyított, hogy egy kulturális értéket képviselő épület eredeti funkciójával együtt őrizheti meg szellemiségét, ezáltal műemléki értékét. Ilyen értékünk a Lipótmezei Országos tébolyda.

A Lipótmezei Országos Tébolyda létrehozására az Uralkodó (Ferenc József) a királyi várak fenntartására szolgáló alapból biztosított pénzt, sőt lotteria-t is engedélyezett, amelynek bevételéből az erdélyi és magyarországi hasonló intézeteket támogatták. Schwartz Ferenc 1848-as javaslatát figyelembe véve, 1851-ben, a Bécsben székelő Belügyminisztérium által felkért tudósok véleményére alapozva tudományosan választották ki a helyszínt.

Ludwig Zettl tervei alapján épült fel az 500 beteg gondozására szolgáló épület, amely az egyik legnagyobb méretű és ma is az eredeti funkciójában működő kastélyszerű, gyönyörű tervezett parkkal körülvett, romantikus műemlék épületünk. Az együttes ékköve az 1913-ban újjászületett kápolna,

amely Nagy Sándor és Róth Miksa nagyszerű alkotása. Az 1970-es évek végén ideológiai okból lemeszelt és levakart falfestések restaurálása) folyamatban van, a tudományos alaposágú munka látványos eredményt hozott.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága véleménye szerint - a műemléki és építészeti értékeken túl a Lipót fogalommá vált. Mélyen beágyazódott a hazai kultúrába, szellemi örökségünk része lett. A neurológia, a pszichiátria és pszichológia kiváló képviselői nemzetközileg elismert tudományos műhelyeket, iskolát teremtettek. A gyógyítási folyamatok 150 év alatt összegyűlt egyedülálló iratanyaga (levéltára), könyvtára, a laboratóriumi kutatás eredményei, a kevesek által ismert egyedülálló múzeum, a képzőművészeti gyűjtemény is veszélybe kerül a gyógyászati funkció megszüntetése esetén. A műemlék tradíciójával együtt alkotja kulturális örökségünket. Erre kiváló példa a Lipótmező különleges együttese, ezért megőrzése kötelességünk és felelősségünk.

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Budapest, 2007. március

Felhívás !

Az ICOMOS MNB (a műemlékvédelem világszervezetének magyar tagozata) felhívással fordul az illetékesekhez a szabadkai klasszicista stílusú színházépület műemléki értékeinek védelme érdekében. A főterén álló 150 éves épület a Kárpát-medence hatodik legrégebbi magyar kőszínháza, a város jelképévé vált. A klasszicista épület megjelenése és tömege a történelmi, részben szecessziós városmag fontos városképi eleme, a város kultúrtörténeti szimbóluma.

Kérjük az illetékeseket, hogy a felújítások során őrizzék meg az épület minden értékét, különös tekintettel külső megjelenésére, építészeti részleteire, tömegére és a közösségi terek minden meghatározó elemére.

Kérjük továbbá, hogy a kétségtelenül indokolt szerkezeti beavatkozások, mint például a nagyterem tetőszerkezetének bontása a helyreállítást segítse, és ne szolgálhasson a műemléki felújítások sok évtizedes elméletével és gyakorlatával ellentétes átépítések ürügyéül.

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
2007 április

ICOMOS Hungarian National Committee (Hungarian section of the International Council on Monuments and Sites) appeals to the competent authorities in favour of preservation on monument's and art values of the Subotica Theatre's Historic-style building.

The 150 years old building set up on the Main square is the sixth oldest permanent theatre built in the Carpathian Basin, and became the emblem of the town.

The presence and the volume of this Historic-style building is the significant element of the Art Nouveau historic town-centre. It is a cultural history symbol of the city.

We request the competent authorities to preserve during the renovations all the values of the building, especially of it's external appearance, it's architectural details, it's volume, and all determining details of it's interior.

We ask also that any kind of structural intervention, which are no doubt well-founded and justified, such as the dismantling of the Main Hall's roof-structure, has to be done in a way to help the restoration and reconstruction, to avoid that it could serve as pretext of a transformation contradicting the several decade long restoration theory and practice of historical monuments preservation.

A szabadkai Színház épületének védelme érdekében Michael Petzet úr, a nemzetközi ICOMOS elnöke is felemelte szavát a színházépület bontása ellen, és hivatalos levélben fordult a szerbiai hatóságokhoz:

Állásfoglalás a Rezső térre tervezett mentőhelikopter-leszállóhely ügyében

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságát megkeresték, mivel a Tisztviselőtelep ideiglenes műemléki védettségű területén mentőhelikopter-leszállóhelyet kíván létesíteni a közeli Heim Pál Gyermekkórház. Az ICOMOS az UNESCO műemléki építményekkel és helyszínekkel foglalkozó nemzetközi szervezete. A Budapest, VIII. kerületi Tisztviselőtelep több mint 125 éves múltra visszatekintő egységes beépítésű lakóterület. A terület értékét a kisvárosias, fasoros utcaképek, a harmonikus eklektikus-szecessziós homlokzatok, a tömbbelsőik jelentős méretű zöldterületei adják. A lakóterület a szükséges közintézményekkel, közparkokkal is kiegészült. A telep értéke, jellege, nyugalma, hagyományos funkciója jól megőrződött az elmúlt idők során, így a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal megindította a terület védetté nyilvánítását. Az eljárás végeztével a terület műemléki jelentőségűvé (MJT) válik, de már addig is ideiglenes védettségű.

A tervezett helikopter-leszállóhelyet a tisztviselőtelep római katolikus plébániatemploma előtti közparkba tervezik. Az ügygel kapcsolatban az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának a véleménye az alábbi:

Nyilvánvalóan elismerjük a sürgősségi betegellátás igényét a helikopteres mentésre, és ismerjük az erre vonatkozó előírásokat, azonban megjegyezzük, hogy ezek az előírások a kórházak saját területére vonatkoznak, hiszen közvetlen kapcsolat a leszállóhely és a műtők között csak így jöhet létre. Ez a kritérium a Rezső tér esetében nem biztosítható. A kapott „tájékoztató anyag” ezt a problémát megemlíti, de megoldást nem tartalmaz: utal a leszállóhelyről induló betegszállító útvonal lekerítésére, de a Delej utca keresztezéséről említést sem tesz, holott ez a gond a teljes helyszínválasztást megkérdőjelezi.

A helikopterforgalom megzavarná a terület jellegét, nyugalma, a közpark használatát és a templom működését.

A leszállóhely kialakítása zavarná a templom méltó környezetét, értelmetlenné tenné az ott elhelyezett emlékművek képét.

Nem elfogadható a zöldterület csökkentése, fák kivágása vagy csonkolása, és a közvilágítás ritkítása.

Összefoglalva:

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a fentiek miatt mentőhelikopter-leszállóhely létesítésére a Rezső téri templom előtti közparkot nem tartja megfelelőnek, így indokoltnak tartja új helyszín keresését, amelyre több lehetőség is kínálkozik a jelzett problémák keletkezése nélkül.

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
2007 július

NYILATKOZAT

A Tokaj-Hegyalja Kulturtájként jegyzett világörökségi terület határának közelében, Sátoraljaújhely városától kb. 20 km-re, a szlovákiai Tőketerebes (Trebisov) külterületén szentüzelésű hőerőmű építését tervezik.

Az erőmű károsanyag-kibocsátása igen jelentős lesz, és a szennyező anyagok jó része az uralkodó szélirány következtében a Tokaj-hegylajai történelmi borvidéken fog leülepedni, a hazai, világörökségi és a szlovákiai területeken egyaránt. A levegőszennyezés nemcsak egészségügyi kockázatot jelent, de a korom, por és savas eső a terület fő értékeire, a hegyaljai szőlőkre, borokra és a tájra is káros.

Bár a tervezett erőmű helyszíne nem világörökségi területen van, hatása kiterjed a teljes borvidékre, így érdemes felidézni a világörökségi Kezelési Terv néhány idevágó részletét.

„Kiemelt cél a táji, természeti és kulturális örökségi értékek védelme, az adottságok legmagasabb szintű fenntartható hasznosítása, a táj- és környezetkímélő gazdasági tevékenység optimalizálása.”

„A beruházásoknak és fejlesztéseknek különös tekintettel kell lenni a táj- és természetvédelem szempontjaira.”

„Csökkenteni kell a levegőt szennyező anyagok kibocsátását”

„Az ipari forgalom és a nehéz gépjárműforgalom káros – forgalmi, vibrációs, zaj, por és emissziós – hatásaitól mentesíteni kell a világörökségi terület településeit és ültetvényeit”

A Kezelési Terv készítőiben erőmű telepítésének gondolata föl sem merült, de célként fogalmazták meg, hogy „támogatási rendszert kell kidolgozni az energiaellátás helyi, környezetbarát megoldására.”

Mindezek a fenti elvárások éles ellentétben állnak a hőerőmű telepítésével.

Az ICOMOS a Világörökség Bizottság állandó műemlékvédelmi szakértő testülete. Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának kötelessége felhívni a figyelmet a tervezett beruházás veszélyére, ezért tiltakozik a tőketerebesi hőerőmű tervezett megépítése ellen.

Az erőmű megvalósítása sérti a Tokaj-Hegyalja Kulturtáj, a tokaji borvidék világörökségi területet. Tüzelőanyag-ellátása és károsanyag-kibocsátása egyaránt különös veszélyt jelent. Az ICOMOS MNB felhívja a figyelmét, hogy a szükséges energiaellátás megoldása olyan helyszínen és olyan technológia megválasztásával történjék, amely nem veszélyezteti a világörökségi terület kulturtáji értékeinek védelmét.

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
2007. július

Kovács Erzsébet:

ICOMOS Nemzetközi Kulturális Turizmus Bizottságának tanácskozása Canterbury, 2007. június 8-12.

Az ICOMOS/UK, Canterbury önkormányzata és a világörökségi helyszín kezelő szervezte (Canterbury WH Committee) hívta meg a Kulturális Turizmus Tudományos Bizottságának tagjait, hogy Canterburyben és Kent bizonyos örökségi helyszínein (nevezetesen a Richborough-i római erőd és amfiteátrum, a Deal-i kastély, valamint a doveri kastély és erőd) tanulmányozzák a hely szellemének érvényesülését, megnyilvánulásait és az értékek megőrzése érdekében tett erőfeszítéseket. A témát, a 2008. évi XVI. ICOMOS közgyűlésre való felkészülés jegyében választottuk.

A négynapos program a világörökségi helyszín (a Katedrális, a Szt. Ágoston kolostor és a Szt. Márton templom) bejárásával és a helyzetismertetéssel kezdődött. Az önkormányzatot és a világörökségi bizottságot képviselő szakemberek elsősorban a Katedrális és a két másik helyszín fizikai és turisztikai kapcsolatának problémáit emelték ki. Nevezetesen azt, hogy a Canterburybe érkező több mint 1 millió turista zöme a Katedrális és a belváros megtekintésére koncentrál, és csak töredéke látogatja meg a

Szt. Ágoston kolostort illetve a Szt. Márton templomot, holott ezek teszik teljessé azt a képet amelyet Canterbury sugároz, ha a hely szelleméről beszélünk. A kolostort az a Szt. Ágoston alapította, aki i.u.597-ben misszionáriusként érkezett Canterburybe. A Szt. Márton templom pedig az anglikán egyház alapításának bölcsője.

Tapasztalataink szerint az, hogy a turisták a Katedrálisra és a városközpontra koncentrálnak, az egyrészt a program és a bemutatás hiányosságaira utal, másrészt azzal van összefüggésben, hogy a három helyszín között nincs közvetlen fizikai kapcsolat. Az egyes helyszínek közötti távolság ugyan nem nagy (alig néhány száz méter), de az útvonalat, számos helyen nagy forgalmú többsávos utak keresztezik, és nem vezet át egyik helyszínről a másikra védett zavartalan sétaút.

Másnap az Egyesült Királyság ICOMOS bizottsága által szervezett egész napos Workshop mintegy hatvan résztvevője előadások, és közvetlen eszmecsere keretében vitatta meg a fő témát, vagyis a hely szellemének bemutatási lehetőségeit. Az előadások és a vita fókuszában is az állt, hogy hogyan lehet a látogató számára érthetővé tenni az örökséget úgy, hogy az segítse az örökség védelmével kapcsolatos szakmai erőfeszítések elismerését is. A megbeszélés során különös hangsúlyt kapott a manapság oly divatos „látogató központok” szerepe és sajnos gyakran vitatható építészeti megjelenése.

A program az említett kenti helyszínek bejárásával folytatódott, amit a Kulturális Turizmus Bizottság, és az érdekelt helyszínek polgármestereinek és turizmussal foglalkozó munkatársak részvételével szervezett vita és kiscsoportos műhelymunka követett. A műhelymunka célja a vizsgált helyszínek fizikai (építészeti és művészeti) valamint a szellemi, szellemtörténeti jellegzetességek számbavétele és hasznosítási lehetőségeinek meghatározása volt. Beleértve az oktatást és nevelést, valamint a fizikai megőrzéshez nélkülözhetetlen szakmai és szakismerteket.

A rendezvényen összesen hatvan szakember vett részt, a Turizmus Bizottságot huszonkét szakember reprezentálta, akik 15 országból érkeztek a világ szinte valamennyi régióját reprezentálva Ausztráliától Norvégiáig, a Cseh Köztársaságtól Máltáig, Kanadától Nigériáig és Portugáliáig stb.

Az utolsó nap délelőttjét a szakbizottság működésével és tevékenységével kapcsolatos megbeszélésnek szenteltük. Végül a találkozó a bizottsági tagok egyéni beszámolójával zárult.

Európa örökségi szervezeteinek adatbázisa

Az európai örökségi területeken tevékenykedő nem-kormányzati szervezeteket összegyűjtő, új, átfogó honlapot indított egy belga szervezet. A projekt célja, hogy áttekintést adjon Európa összes olyan civil szervezetéről, amelyek a kulturális örökség területén tevékenykednek. A holland, francia, angol és német nyelveken elérhető weboldal kereshető adatbázisába folyamatosan várják a szervezetek jelentkezését. A projekt megvalósulását a flamand kormány támogatta.

A KulturPont honlapján olvashatók az első információk erről a weboldalról:

„Az Európai Örökségvédő Szervezetek Adatbázisa (Inventory of Heritage Organisations in Europe) egy olyan tervezet, amely civil szervezetekkel, civil szervezeteknek szól, készül. Könnyen elérhető áttekintést ad és elősegítheti a kapcsolatokat, ösztönözheti az információ- és tapasztalatcserét. Céljuk lehetővé tenni a szervezeteknek, hogy kapcsolatba léphessenek bárhol található hasonló szervezetekkel, vagy adott esetben projekt-partnereket találjanak.”

Az oldalon a következőképp értelmezik az örökség fogalmát, amely meghatározza azokat a szervezeteket, akiknek csatlakozását várják:

„Az „örökség” az összes emlékre utal, a múltban létrejöttől kezdődően, amelyet egy közösség meg akar őrizni. Ezek az emlékek lehetnek helyhez kötöttek, ingóságok vagy nem megfoghatók (szellemi termékek) egyaránt. Az 'örökség' a szélmalomtól a nyelvjáráskig, a régészettől a muzeológiáig, a gőzmozdonytól a hagyományos mesterségekig, stb. terjed.”

Az elektronikus oldalon az örökség ezen megközelítése szerint, azt számos kisebb csoportosításban találjuk, amelyben egyaránt megtalálhatók azok a csoportok, amelyek még a műemlékvédelem definíciója alatt évtizedek óta jelen vannak a köztudatban, de emellett lehet találni olyan civil szervezetet is, amelynek fő tevékenysége a zene, a gasztronómia, mezőgazdasági és vidéki emlékek, folklór, tradicionális tánc, viselet, sport és játékok, numizmatika, gazdaságtörténet, heraldika, oral history, cyber kultúra vagy történelmi nyelvészet emlékeinek megőrzésére, dokumentálására irányul. A lista egyedülálló kezdeményezés az európai és Európán kívüli, az örökségek megóvásáért küzdő szervezetek adatbázisának kiépítésére. Bárki, akit érdekel, avagy egy projekt megvalósításához partner-szervezeteket keres, könnyen, áttekinthetően talál magának hasonló céllal működő intézményeket, akár más országokból is.

Bővebb információ:

Inventory of Heritage Organisations in Europe

www.heritage-organisations.eu

Kapcsolattartó személy: Natan Bruneel project coordinator

e-mail: inventory@heritage-organisations.eu

Huis De Zalm

Zoutwerf 5

B-2800 Mechelen

Belgium

T: +32 15 20 51 74

F: +32 15 20 54 23

(forrás: <http://epiteszforum.hu/hu/node/6207>)

Dr. Janotti Judit:

Beszámoló a Történelmi Városok és Falvak Nemzetközi Bizottsága (CIVVIH) 2007. évi konferenciájáról

Fotó: Janotti Judit

Április 17.-21. között a CIVVIH és a Finn Nemzeti ICOMOS Helsinkiben rendezte meg éves tudományos szimpóziumát. A szimpózium témája „Az épített örökség globális és helyi kihívásainak kezelése” volt.

A konferenciát a Finn Nemzeti ICOMOS 40. éves évfordulója tiszteletére

rendezték Helsinkiben.

A szimpózium a városok, falvak gyors fejlődésével és annak veszélyeivel foglalkozott. A kiválasztott téma háttere a következő: A városok kapcsolatban állnak a nemzetközi kereskedelmi útvonalakkal,

amelyek erős (hol pozitív, de gyakrabban negatív) hatást gyakorolnak a környezetükre. A változást okozó nemzetközi tényezők egyre gyorsabbak, komplexek, agresszívebbek. Meg kell védenünk épített örökségünket a globális irányú fejlesztésektől, amelyek nem veszik figyelembe a helyi hagyományokat, épített örökségünk értékeit. Városaink, falvaik, tájaink értékeinek a megvédése céljából e munkába be kell vonni a helyi erőket, a lakosságot. A helyi erők bevonása nyitott, áttekinthető folyamatot igényel, érthetően, feldolgozhatóan kell átadnunk a tudnivalókat. Hogy a környezet kiegyensúlyozott, értékeket tisztelő változását elősegítsük, a helyi aktivistákból meg kell alakítani a városi örökség nemzeti szervezetét, akiket be kell vonni a különböző folyamatokba, naprakész és aktuális témákkal kell őket ellátni. A városi fejlődésben növelni kell ezen civil örökségi szektor szakmai befolyását, a tudást és ismereteket be kell foglalni a városi tervezésbe és fejlesztésbe. Az épített örökség védelmében Finnország a sajátos északi városok faépítészetével és modern építészetével tud részt venni.

A nemzetközi vezetés és a kiépített szakmai hálózat, amit az ICOMOS aktív szakmai bizottságaival és különösképpen a CIVVIH-el biztosít, növelik az épített örökséggel való foglalkozás szakértelmét. A jelenlegi szeminárium célja: információkat adni a legfrissebb management eszközökről, meghatározni a nemzetközi vezéreket, stratégiákat és gyakorlatot az épített örökség védelmében, valamint a történeti kultúrtáj új működési koncepciójának a megfogalmazása.

A konferencia hivatalosan 2007. április 18-án szerdán kezdődött. Megérkezésünk napján kedden este a CIVVIH tagjai megbeszélést tartottak. A megbeszélésen csak a CIVVIH tagok vehettek részt, a többieknek a házigazdák rövid városnéző sétát szerveztek.

Szerdán az ünnepélyes megnyitón a konferencia résztvevőit Ms. Kirsti Kovanen, a Finn Nemzeti ICOMOS elnöke és a CIVVIH elnöke Mr. Ray Bondin köszöntötte. A köszöntők után a Balti tenger körüli városok 17. századi kialakulásáról hallhattunk Mr. Nils Ahlberg, svéd építészről. A továbbiakban több érdekes előadás következett finn építészek, egyetemi előadók tolmácsolásában, akik a finn építészetről, örökségvédelemről és a történeti városok fejlesztésének kihívásairól beszéltek. Megemlítenék azonban még két nagyon érdekes előadást, amelyek csütörtökön hangzottak el. Vladimir Krógius orosz úr a kultúrtáj és a történeti város fogalmát hasonlította össze és a történeti városok elsőbbségét és fontosságát hangsúlyozta. Nagyon érdekes volt Michel Bonette kanadai úr előadása a Szentpéterváron tervezett Gasprom-tornyok megépítésének veszélyeiről. A szimpóziumon sok szó esett a Bécsi Memorandumról, amely a világörökség és kortárs építészet történeti városban való kezelésével foglalkozott. A résztvevők többször is bírálták a memorandumot, hogy konkrétabb és erősebb tiltásokat kellett volna megfogalmaznia a Szent Pétervári esetből tanulva.

Csütörtök délután a házigazdák nagyon érdekes és tanulságos tanulmányi kirándulást szerveztek nekünk. Helsinki 50-es, 60-as és 70-es éveinek az építészetét mutatták be az akkor épült lakótelepek segítségével. Ugyancsak megnézhattuk az 1952-ben épült olimpiai falut is. Valamennyi lakótelep szép természeti környezetben helyezkedett el, léptékük nem volt nagy, élhető, színvonalas, jó műszaki állapotú épületegyütteseket láthattunk.

A szimpózium utolsó napján élénk „workshop” volt a történeti örökségtáj értékeinek a megőrzéséről. A megbeszélésen főleg a Bécsi memorandumról, a Washingtoni Kartáról volt szó, a nagyon aktív moderátori szerepet Michael Firestone izraeli építészsasszony vitte. Michel Bonette kanadai tájépítész asszony a közelmúltban tartott szentpétervári konferenciáról számolt be és hevesen védte azt a szemléletet, hogy a kultúrtáj védelme elsődleges a történeti városok védelmével szemben. A beszélgetés néha heves vitákba fordult, nagyon érdekes volt a szakemberek érvelését, vitáját hallgatni.

A soproni polgárok előtt jól ismert és fontosnak tartott közügyben fordult az ICOMOS-hoz Varga Gábor a soproni Deák tér Fórum nevében:

„Hajdan a város egyik büszkesége volt a Deák tér, amely az utóbbi évtizedekben erősen leromlott a tervszerű rombolás és a hanyag kezelés következtében. Az elmúlt évben a város vezetése pályázaton jelentős pénzhez jutott a tér helyrehozatalára, azonban a tervezett átalakítás erős nemtetszést váltott ki. Véleményünk szerint a tervezett beruházás végleg tönkreteszi a teret. A kialakult helyzet feltétlen beavatkozás kíván mindazoktól, akik a kulturális értékek védelmében eszközökkel rendelkeznek, így elsősorban a soproni polgároktól, azonban nem tudjuk nélkülözni a támogatást különösen olyan nagyrebecsült szakmai szervezettől, mint az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága. A tér történeti értéket képvisel.”

Dr. Örsi Károly:

Szakvélemény a soproni Deák tér tervezett felújításához

A helyszíni szemlénken meggyőződhattünk, hogy a tér erősen tönkrement, feltétlen felújításra szorul. A folyamatos karbantartás hiánya erősen érezhető.

A tér meglehetősen hosszú, hiszen a Rák patak befedésével jött létre. A teret különböző értékű és különböző időben megépített nem túl magas házak homlokzatai határolják. Ezeknek a házaknak a téren folyamatosan épülő zöldterület mintegy előkertje, egyben a városnak egy fontos zöldfelülete.

A tér építészeti- kertépítészeti kompozíció, ezért a felújítás során mindkettőre gondolni kell. A tér nyugati irányból szakaszosan épült meg az elmúlt másfél évszázad során és a kert az építészeti kialakítást fokozatosan követte. A Lenck ház értékes díszkertjével a szemben lévő református templom zöldterületével kapcsolódik a Deák tér nyugati végéhez, a keleti térfárast pedig az evangélikus teológia épülete illetve annak előkertje adja. Ez a történetileg kialakult tér eredeti kertépítészetével jelentős érték, amit feltétlenül ajánlunk figyelembe venni az új tervek készítésénél. Fontos ez annál is inkább, mert a tér hossz tengelyében jelentős szobrászati alkotások vannak és ezeket a maguk helyén tiszteletben kell tartani, ebbe beleértendő az úgynevezett „időjelző házikó” is.

A viszonylag heterogén homlokzatokat egységesítette a tér mindkét hosszoldalán a homlokzatok előtt telepített jegenyenyárfasor. Annak ellenére, hogy ezt a hosszú teret több helyen forgalmas út keresztezi, még mindig csendes, nyugalmas, esztétikus helynek tekinthetjük és ezt az értéket meg kell őrizni. A városnak ezen a viszonylag sűrűn beépített területén ez a zöldfelület igen nagy érték. Sok jelentős értékű, idős fa van, amire különösen vigyázni kell egy felújítási munka során.

A helyszínen látható értékeken túl az „egykor volt” kertre fontos adatokat lehet találni különböző archívumokban és korabeli képeslapokon. Ezeket fel kell használni a felújítási tervek készítéséhez. Úgy tűnik, a most készült terv nem sokat kíván megőrizni a régi értékekből.

Sajnos ez a terv erősen meg akarja változtatni a teret. Új funkciókat kíván ide telepíteni, félig földbe süllyesztett építményekkel. Ilyen a „turisztikai központ” és a „multifunkcionális tér”. Valószínű egyik sem idevaló, ez a város más részén indokoltabb. Különösen kifogásolható a mélygarázs építésének szándéka. Ezek az építmények itt még akkor is rosszak, ha a tetejére kertet építenek. Különösen rossz ötletnek tartjuk, hogy az egyik építmény tetején vízmedencét kívánnak kialakítani, hiszen ennek vízfelülete nem jól látható és beázás veszélyével fenyegeti az alatta lévő helyiségeket.

Nem ellenezzük, hogy indokolt új értékek a területen helyet kapjanak, de feltétlenül a történeti értékek és állapot figyelembe vételével.

A kertfelújítás során a már igen elöregedett, pusztulóban lévő, balesetveszélye jegyesort ki kell vágni, de helyére alkalmasabb fafajból újat kell telepíteni.

Feltétlenül tiszteletben kell tartani a szobrok, emlékművek illetve az időjelző házikó körüli szűkebb területet, ahol az eredeti formákat lenne jó felújítani, restaurálni, mert ez a Deák tér nagy értéke.

Volt egy díszmedence is a kert tengelyében, ami ma már nincs. Ennek újraépítését feltétlenül mérlegelni érdemes, hiszen a terv sok új vízfelületet jelöl, csak nem itt. Az új vízfelületek ilyen mértékű megjelenítését nem tartjuk szerencsésnek, mert a magyar éghajlat olyan, hogy az év felében kb. üresen fognak állni fagyveszély miatt. A medence-építés drága, karbantartása nem egyszerű, a hosszú kanális - folyóka – pedig még olyan értékű sincs, mint egy medence.

Feltétlenül át kell gondolni az utak rendszerét. Új útburkolatokat kell építeni, amik korszerűen karbantarthatók. A park jelentős részén célszerű a régi úthálózatot megújítani. Erősen kifogásolható a park szélén a gépkocsiút mellett megépíteni a tér teljes hosszában egy egyenes gyalogutat, hiszen a kertben kellemesebb végig menni.

Tervezve van több olyan kerti látványosság, amit nem tartunk jónak. Ilyen pl. a „gyephullám” kőfalakkal határolva, és a „Virágok temploma” motívum is kifogásolható.

Feltétlenül meg kell oldani a teológia előtti parkrész kialakítását, hiszen ez a tér keleti vége. A tér utolsó negyede konkrétan erre az épületre volt komponálva. Ennek a kompozíciónak nyomai ma is láthatók, talán még a terve is megtalálható. Ezen a területen különböző vásári látványosságok stb. nem kívánatosak.

Feltétlenül végig kell gondolni a teljes Deák tér korszerű világítását.

Kerülni kell a túl költséges megoldásokat, különösen ha azok feleslegesek, vagy kétes értékűek, és a kertnek nincsenek előnyére, javára. Feltétlenül mérlegelni kell a kert fenntartási költségeit, a gépesítés lehetőségét, mert a fenntartás évről-évre folyamatosan jelentkező igény. (A fenntartás hiánya ma is erősen látszik a meglévő területeken.)

A kert az emberekért van. Ma sajnos nagyon sok a kutyaürülék mindenhol, ebből következik, hogy meg kell oldani ezt az egészségre is káros gyakorlatot. Különösen ott, ahol korszerű gyermekjátszóteret építünk.

Feltétlenül meg kell oldani az emberek számára korszerű illemhelyet. (A mai elfogadhatatlan.)

A meglévő tervet ebben a formában nem tartjuk elfogadhatónak, feltétlenül át kell tervezni az előzőekben felsorolt szempontok figyelembevételével. Feltétlenül meg kell tartani mindazt amit meg lehet és kell (idős fák, növények, képzőművészeti alkotások stb.) és az új igényeket úgy kell elhelyezni a téren, a parkban, hogy az ne legyen az eredeti építészeti- kertépítészeti kompozíció kárára.

Nagy Gergely:

**Ismét volt Nyári Egyetem!
2007. június 28- július 4. Noszvaj**

Szerencsére sokak számára természetes, hogy az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság és a TIT Bugát Pál Egyesülete az idén is megrendezte az Egri Nyári Egyetemet – pontosabban a tavalyi elhatározásnak megfelelően a Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemet. Ez immár a harminchetedik alkalommal történt. Az elmúlt 36 év témája, a társadalom változását követve a magyar műemlékvédelem változatos időszakát öleli fel. Nem nekünk kell megítélni, hogy a 1971-2006 közötti korszakot a „hős” vagy a „nem hős” jelző illeti meg, de ettől függetlenül a nyári egyetemek anyaga a magyar és a nemzetközi műemlékvédelem történetének egyik legfontosabb dokumentuma. A témákat áttekintve a műemlékvédelem minden „korkérdése” nyomon követhető. Nem véletlen, hogy Román András nevét vette fel az egyetem, hiszen tudjuk, hogy a példa nélküli rendezvénysorozat meghatározó egyénisége, programalkotója és ébrentartója volt. Ez a második alkalom, hogy személyesen nem lehetett jelen, de valahol mégis ott volt, mert a megnyitőünnepségtől a zárásig az előadók és a résztvevők nagyon sokszor emlékeztek meg a személyéről.

Az idén ki törődik és hogyan a műemlékekkel? (Társadalmi feladatmegosztás a műemlékvédelemben) téma köré csoportosultak az előadások. Talán soha nem volt még ilyen aktuális ez a témafelvetés mint napjainkban, amit az is mutat, hogy az idei Országos Műemlékvédelmi Konferencia is hasonló kérdést, a befektetők és a műemlékvédelem kapcsolatát tárgyalja. Ez különösen fontos kérdés ma, amikor még az is kivonul a műemlékvédelem mögül, akinek ez a feladata, vagy éppen kötelessége - hogy a teljes kultúra mai közegéről ne is beszéljünk. Mások teljesen piaci szemlélettel kezelik ezt a területet. A Nyári Egyetem is bizonyosságul szolgált, hogy nem lenne szabad ennyire leegyszerűsíteni a helyzetet: sem a teljes gyámködés, sem a befektetők kénye-kedvére való kiszolgáltatottság nem vezet eredményre.

Végigélve a nyári egyetem programját első megközelítésben azt mondhatjuk, hogy arról is szólt a program, hogy hol a helye a műemlékvédelemnek a társadalomban, vagyis, hogy mit gondol a műemlékvédelem a társadalomról? Most erről az oldalról kövessük végig a programot:

A nyári egyetem felépítése, az előadások csoportosítása kifejezetten jól sikerült, a főtémán belül minden nap kapott valami különös tematikus hangsúlyt. Ezeket sorra véve láthatjuk, hogy az idei egyetem gondolatilag is nagyon jól felépített konferencia volt.

A műemlékvédelem felelőssége a társadalomban – ez lehetne az első nap alcíme. Nagy vita alakult ki arról, hogy a néhol társadalmi nyomás köntösében megjelenő befektetői érdekképviselet felmentést adhat-e, vagy új pályára állíthatja-e a műemlékvédelmet? Kíváncsian vártuk Mezős Tamás a KÖH új elnökének, és Ágostházi László tanár úrnak az előadását. Az azt követő igen érdekes vitában

érezhettük, hogy ugyanazon cél érdekében hányféle szemlélet ébredhet, ami a műemlékvédelmet igen sokféle messze útra vezetheti el.

Az építészet és lehetőségei. Ez a kör arról szólt, hogy a történeti épületeink megújulása mögött milyen források és érdekek vonulnak fel, hogyan hat egymásra a műemlék és környezete és hogy a műemlékvédelmi szemlélet hogyan válik az új építészet ihlető forrásává! Ahogy nincs kis és nagy műemlék, nincs kis és nagy helyreállítás sem. Ezt láttuk igazolódni, hiszen a legkisebb emlék helyreállítása is ugyanolyan mindenre kiterjedő figyelmességet és figyelmes építészeti megközelítést kíván, mint egy nagyobb együttes megújulása. A nem is védett segesdi malom átalakulásától a város léptékű építészeti gondolkodásig láttunk figyelemre méltó példákat. Még a haszonelvűek számára is belátható volt, hogy nincs olyan műemlék, ami nem jó semmire. Csak a tulajdonviszony, *a tulajdonos személye és a műemlékvédelmi érdek* állhat egymással szemben. Örsi Károly - aki a kertek átalakulásai és helyreállításai segítségével láttatta ugyanezeket a problémákat - szemléletesen fogalmazott: „Várni kell! – hiszen a példák is igazolták, hogy ha tudunk várni és kivárni, előbb utóbb minden műemléket megtalál az alkalmas gazdája! – Még azelőtt, mielőtt végleg elpusztulna!”

Vagyis – az újabb nap témaköre, *a partnerkapcsolatok* kérdése. Sarkadi Eszter az önkormányzati lehetőségekről beszélt Pécs példája alapján, Tahy-Tóth Nándorné a Budapest, Király utca 26. sz. alatti Jálics ház helyreállításán mutatta végig, hogy az építető, a hatóság és a tervező folyamatos együttműködése hogyan vezetheti sikerre egy műemlék megújulását. Láthattuk, hogy a műemléknek nincsenek hasznos és haszontalan részei, hanem csak az a kérdés, hogy megfelelő értékelés után egyes elemek milyen szerepet kaphatnak a megújulási programban, figyelemmel az újérték-teremtés gondolatára. A látványos bemutató azonban kimondatlanul arról szólt, hogy csak az vezethet eredményre, ha a befektető és a műemlékvédelem egymást tisztelő kiegyensúlyozott munkakapcsolatot alakít ki.

Megismerkedhettünk a Monumentenwacht munkájával. Gert van der Vast a holland gyakorlatot mutatta be és bizony csak reménykedhetünk, hogy Heiter Róberték a MAMÉG mozgalmukkal itthon is meg tudják gyökereztetni ezt az intézményt. Hollandiában igen eredményesen segítik a műemlék-tulajdonosokat a karbantartási munkában. Ingvál Maxwell a skóciai helyzetképet mutatta be. Ott komoly intézmény foglalkozik a műemlékek karbantartásával. Ez az előadás a mai skót építési előírások és a műemlékek viszonyát is bemutatta. Nagyon tanulságos volt, és itthoni bevezetése is indokolt lenne annak a gyakorlatnak, miszerint más építési előírás vonatkoznak az 1930 (ekkor volt az építéstechnológia rendszerváltás) előtti épületek helyreállítására és korszerűsítésére, mint az újak építésére.

A fenntartási és a karbantartási gondokat Kovács Dezső Hollókő példáján elemezte, ahol egy világörökségi terület teljes lakossága maradt magára az összes problémájával.

A társadalom szerepvállalása csak minél szélesebb körre kiterjesztett kapcsolatokkal lehetséges. Ezért volt különösen érdekes a rádiós Kovács Olivér előadása, aki hasznos tanácsokból építette fel előadását. Gyakorlati bemutatót tartott, hogy a szakma hogyan kezelje és hogyan használja érdekei megsegítésére a médiát. Hegedűs Csilla a bonchidai példát mutatta be, ahol olyan mesterképző központ alakult, ahol nem csak egy épület megmentését tűzték feladatuk, hanem újranévelik a rég elfelejtett mesterségek művelőit.

A program és végkicsengése valóban gondolatébresztő volt, hiszen a fent végigjárt kérdéskört más vetületben másképp is láthattuk: Hogyan viszonyul a társadalom a műemlékvédelemhez? Ezzel kapcsolatban az előadások nyomán kérdések sorát lehetett feltenni: *Kié a műemlék?* – a mai tulajdonosé, aki egy sokszázéves épülettel bármit tehet? Egyáltalán *mi műemlék?* A konferenciát az Olajos Csaba szervezte kirándulás nagyszerű szemléltetéssel egészítette ki.

Az üresem álló kácsi gyógyfürdő

Tardi házbelső

Kács fürdőjének csodája ejtett ámulatba mindenkit, pedig nem jegyzett műemlék. A szépséges tardi parasztház hiába védett épület, csodája feleannyi se volna, ha nem lenne benne élő jelen a tardiak hagyományápoló világa. *Mit jelent a közösségnek a saját múltjának az emléke?* Van, ahol ezt felismerve kitörési lehetőséget is mutathat. Nem értem, hogy a vasvári domonkos kolostor megújulásának példája hogy nem lett országszerte ismert követendő példa? Zágorhidi Czigány Balázs előadásában láthattuk, hogy nem akármilyen országos jelentőségű intézménnyé vált az együttes és gyűjteménye. Egy város közepén álló műemlék megmentését célzó civil kezdeményezés szervezte a helyreállítást és lett a megújult épület a város új közösségformáló központja. Vasvár kiváló példa arra, hogy a társadalmi támogatottságra hogyan hat vissza egy műemlék szakszerű és értelmes megújulása, hiszen mindeközben visszahozta a volt megyeszékhely régi kultúráját. Úgy tűnik, hogy beindult az öngerjesztő folyamat ami hosszú távon is önfenntartóvá teszi az idetelepült intézményt.

Amikor a társadalomról beszélünk ismét felvetődött a kérdés, hogy *ki képviseli a társadalmat?* A civil szervezetek? Ez esetenként más és más lehet. De egy kisközösség meghatározhatja-e egy jelentős műemlék sorsát? A szabadkai zsinagóga helyreállítása körül adódó színezési problémák a mindenkinek igaza van (lehet) helyzetet teremt. *Kié a műemlék?* Nagyon érdekes kérdés, hogy hogyan viszonyul egymáshoz az egyéni érzékenységen alapuló kritika és a hiteles műemlékhelyreállítás? Ugyanez a kérdés a másik oldalról úgy vetődik fel, hogy a társadalom (állami kötelezettségvállalás a világörökséggel kapcsolatban) ráerőltethet-e akármilyen kötött életformát egy kisebb közösségre? (lásd Hollókő helyzetét) A hagyományait őrző falu érdemelte ki a világörökségi címet, de mára már csak a falu maradt, a hagyományos életformája eltűnt, a lakosság kiszorult volt falujából. Kérdés, ki képviseli a társadalmat?

Még nehezebb a válasz, ha azt feszegetjük, hogy lehet-e demokratikus a műemlékvédelem? A társadalomtudományok képviselői természetüknél fogva a demokrácia felé hajlanak. A műszaki és művészettörténeti tudományok megkérdőjelezhetetlen biztos válaszokat ad(hat)nak. A műemlékvédelemhez mindez hozzátartozik. Látjuk, hogy a nagyon helyesen megkívánt társadalmasításával válhat csak közügyvé a műemlékvédelem. Enélkül lehetetlen a megújulása. Ezt kell tudni szabályozni, mert a műemlékek csak akkor maradhatnak meg, ha emellett a műemlékvédelem pontosan megfogalmazható művészettörténeti és építészeti kötelmei továbbra is szigorúan érvényre juthatnak. ...és ha a társadalom is felelősséggel gondolja végig ezeket a kérdéseket, azt követően a műemlékvédelem is más szinten fogalmazhatja meg újabb elvárásait. Ez egy önmagát fejlesztő folyamat lehet, ha közössé válik a műemlékvédelem ügye. Ennek érdekében a mainál sokkal komolyabb szerepet kell kapjon a nevelés, az oktatás és a tájékoztatás.

Reméljük, hogy nem tévesztjük szem elől, hogy az ütközőzóna pontosan maga a műemlék, aminek a védelmében a nyári egyetem szól! Nem tudunk minden felvetett kérdésre válaszolni, nagy zavarban is lehetnénk, ha sikerült volna.

Azzal kezdtem, hogy sokak számára a június, egyet jelent a Műemlékvédelmi Nyári Egyetemmel. Tudnunk kell, hogy bizony minden évben egyre nehezebb körülmények között szerveződik. A legkeservesebb időszakon talán már túl van a rendezvénysorozat. Túlélte, hogy a KÖH minimálisra csökkentette az érdeklődést a páratlan rendezvény iránt. És, hogy valóban sikerült megteremteni az idén is, a nem is akármilyen feltételeket, az ICOMOS MNB-nek, azon belül is Kovács Erzsébet odaadó szakmai és szervezőmunkájának köszönhető. Minden előadás, hozzászólás szorosan kapcsolódott a témához. Ritka az olyan konferencia, ahol ne bukkanna fel érdektelen vagy témától idegen előadás. Most pedig ez a ritka helyzet állt elő. Ezért igaztalan, is vagyok azokkal, akikről terjedelmi okokból nem lehet említést tenni. Most is a TIT Bugát Pál Egyesülete gondoskodott arról, hogy a nyári egyetem minden követelményének magas igényességgel feleljen meg az ellátás és a kiszolgálás. Bodó Péter igazgató és Dávid Árpád titkár urak igazi otthont teremtettek idén is a konferenciának.

Voltak már többen is a nyári egyetemen, de most igazán összetartó, őszintén érdeklődő csapat szerveződött. A záróünnepség emelkedettségét fokozta, hogy a diploma átadására most első ízben, a kastély dísztermében került sor. Mindennél többet mond, hogy nagyon sokan ígérték lelkesedve, hogy ha alkalmuk adódik jövőre is eljönnek. Téma már van, a város és a műemlékvédelem körül forog a következő év programja. Szintén nagyon aktuális téma. Megnyugtató, hogy a programszervezés elkezdődött, a pénzügyi háttér megteremtése sajnos elhúzódó bizonytalan folyamat. Most harminchetedszer bizonyosodott be, hogy hasznos és fontos a nyári egyetem. A harmincnyolcadik érdekében kívánjuk, hogy ezt minél jobban érezzék mások is a műemlékvédelem felelősei közül és akkor talán kicsit többen fogják segíteni a szervezők munkáját.

HÍREK

2007. május 29-én rendkívüli közgyűlést tartottunk a magyar Kultúra Alapítvány Budavár termében, melynek összehívására elsősorban a közhasznú jelentés, és az Egyesület Szervezeti és Működési Szabályzatának módosításai miatt került sor. A közgyűlésen a tagság ellenszavazat nélkül elfogadta az Egyesület 2006.évi közhasznú jelentését, valamint megtárgyalta és egyhangúlag megszavazta és elfogadta az Egyesület szervezeti és működési szabályzatának módosításait.

Az idei éves rendes közgyűlésünket ősszel tartjuk meg, ennek időpontjáról és helyszínéről levélben értesítünk mindenkit.

Tavasszal értesültünk Dr. Ferenczy Károly halálhíréről, és augusztus 18-án kaptuk a szomorú hírt, hogy életének 89-ik évében elhunyt Dr. Szentlélek Tihamér, régész, a magyar ICOMOS Egyesület tiszteletbeli tagja. Következő számunkban emlékezünk meg róluk.

Dr Szentlélek Tihamér temetésére 2007 szeptember 11-én 14.30-kor kerül sor a kelenföldi Szt.Gellért Plébánia temetőjében (Budapest XI. Bartók Béla út 149)

A Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem (37. Egri Műemlékvédelmi Nyári Egyetem) előadásairól különszám jelenik meg 2007 őszén.

A konferencia résztvevőinek egy csoportja a noszvaji kastélyparkban

ICOMOS Híradó, a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei
Szerkesztőség: 1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Levél cím: 1535 Budapest, Pf. 721.
Telefon/fax: 212-76-15
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
Szerkesztő: Keller Annamária

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság tagságával járó előnyök:

- állandó informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ legtöbb múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság pártoló Jogi tagja:
Kulturális Örökségvédelmi Hivatal